הלכות אישות פרק כ

פרק כ: פרנסת הבת

מצוות הפרנסה

א.

ציוו חכמים שיתן אדם מנכסיו מעט לבתו כדי שתינשא בו, וזה הוא הנקרא **פרנסה.**

המשיא את בתו סתם, לא יפחות לה מכסות שפוסקין לאשת עני שבישראל, כמו שביארנו.

במה דברים אמורים? בשהיה האב עני, אבל אם היה עשיר - הרי זה ראוי שיתן לה כפי עשרו:

ב.

פירש על הבעל שאין לה כלום ושיכניסנה ערומה - אין לה כלום.

ולא יאמר הבעל, "כשתבוא לביתי אכסנה", אלא מכסה והיא בבית אביה:

האב שמת

ג.

האב שמת והניח בת - אומדין דעתו כמה היה בליבו ליתן לה לפרנסתה, ונותנין לה.

ומניין יודעין אומדן דעתו? מריעיו ומיודעיו וממשאו ומתנו וכבודו.

וכן, אם השיא בת בחייו - אומדין בה.

ואם לא ידעו לו בית דין אומדן דעת - נותנין לה מנכסיו עישור לפרנסתה:

ד.

הניח בנות רבות - כל שתבוא להינשא נותנין לה עישור הנכסים, ושלאחריה עישור מה ששיירה ראשונה, ושלאחריה עישור מה ששיירה שניה.

ואם באו כולן להינשא כאחת - ראשונה נוטלת עישור, והשניה עישור מה ששיירה ראשונה, והשלישית עישור מה ששיירה שניה, וכן אפילו הן עשר, וחוזרות וחולקות כל העישורים בשוה.

ושאר הנכסים לאחים:

ה.

עישור זה שהוא לפרנסה - אינו מתנאי כתובה.

לפיכך אפילו לפי תקנת אחרונים אינו ניטל אלא מן הקרקע.

ויש לה לגבות עישור זה משכירות הקרקע.

ואם רצו האחין ליתן לה מעות כנגד עישור הקרקע - נותנין:

ו.

הבת בעישור זה כבעל חוב של אחין היא, לפיכך נוטלת אותו מן הבינונית בלא שבועה.

ואם מתו האחין - נוטלת אותו מבניהם מן הזיבורית ובשבועה, שהרי היא נפרעת מנכסי יתומים, והבא ליפרע מנכסי יתומים לא ייפרע אלא מן הזיבורית ובשבועה, כמו שיתבאר בהלכות הלואה.

ז.

והאחים שמכרו או שמשכנו קרקע אביהן - הבת טורפת מן הלקוחות פרנסתה כדרך שטורפין כל בעלי חובות מן הלקוחות, כמו שיתבאר בהלכות הלואה:

ח.

מי שהשיא בנות גדולות, ונשארו קטנות, ומת בלא בן - אין נוטלין פרנסה לקטנות ואחר כך חולקות את הנכסים, אלא חולקות כולן בשוה.

ט.

מי שמת והניח שתי בנות ובן, וקדמה ראשונה ונטלה עישור נכסים, ולא הספיקה השניה לגבות עד שמת הבן ונפלו כל הנכסים לשתיהן - אין השניה נוטלת עישור, אלא חולקות בשוה, וזכת ראשונה בעישור שלה.

י.

מי שציוה בשעת מיתה, "אל תפרנסו בנותי מנכסי" - שומעין לו, שאין זה מתנאי כתובה:

יא.

מי שמת והניח אלמנה ובת - כבר ביארנו שמזונות האלמנה קודמין למזונות הבת.

וכן, אם נישאת הבת - אינה נוטלת עישור נכסים, מפני מזונות האלמנה.

ואפילו מתה הבת אחר שנישאת - אין הבעל יורש פרנסה הראויה להינתן לה, שהרי הנכסים כולן בחזקת האלמנה שתהיה ניזונית מהן:

יב.

קטנה יתומה שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה, ונתנו לה מאה או חמישים זוז - יכולה היא משתגדיל להוציא מידם פרנסה הראויה לה, או באומדן דעת האב או עישור הקרקעות, ואפילו לא היו האחין זנין אותה, ואף על פי שלא מיחת בשעת נישואין, מפני שהקטנה אינה בת מחאה:

יג.

נישאת הבת אחר שגדלה, בין נערה בין בוגרת, ולא תבעה פרנסתה - איבדה פרנסתה.

ואם מיחת בעת נישואיה - הרי זו מוציאה את הראוי לה כל זמן שתרצה:

יג.בגרה ועודה בבית אביה, בין שבגרה אחר מות אביה בין שהניחה בוגרת

אם פסקו האחין מזונותיה, שהרי אין לה מזונות, כמו שביארנו, ושתקה ולא תבעה פרנסתה - איבדה הפרנסה.

ואם מיחת - לא איבדה פרנסתה:

יד.לא פסקו האחים מזונותיה, וזנו אותה בבגר - אף על פי שלא מיחת לא איבדה פרנסתה כל זמן שהן זנין אותה, שיש לה לטעון, "מפני שהן זנין אף על פי שאינם חייבין, והיא עדיין לא נישאת, מפני זה לא תבעה פרנסתה":

יד.

מי שציוה ליתן לבתו כך וכך מעות לפרנסתה ליקח בהן קרקע, בין שהיה שכיב מרע בין שהיה בריא, ומת, והרי המעות ביד השליח, ואמרה הבת, "תנו אותן לבעלי, כל מה שירצה יעשה בהן"

אם היתה גדולה ונישאת - הרשות בידה,

ואם עדיין מאורסת היא - יעשה שליש מה שהושלש בידו,

ואם עדיין קטנה היא, אפילו נישאת - אין שומעין לה, אלא יעשה השליש כמו שציוהו האב: